

Warszawa, dnia 06 kwietnia 2020

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Jan Krzysztof Ardanowski

OPS.zs.073.4.2020OPS.zs.073.4.2020

Pan

Tomasz Grodzki

Marszałek Senatu RP

Odpowiadając na pismo z dnia 3 marca 2020 r., znak: BPS/043-05-134-MRRW/20, przy którym przesłane zostało oświadczenie senatora Stanisława Karczewskiego, złożone podczas 5. posiedzenia Senatu RP w dniu 27 lutego 2020 r., w sprawie zróżnicowanej sytuacji prawnej, w zakresie uprawnień do świadczeń emerytalnych osób, które urodziły się przed 1 stycznia 1949 r. oraz tych, których objęła reforma powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, czyli osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., uprzejmie informuję, co następuje:

Obowiązujące obecnie zasady łączenia okresów ubezpieczenia i opłacania składek w dwóch różnych systemach ubezpieczeń społecznych – rolnym i powszechnym, które zostały wprowadzone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507), dotyczą osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a więc tylko tych, które zostały objęte reformą powszechnego systemu emerytalnego realizowanego przez ZUS. W myśl zasad, na jakich została przeprowadzona reforma emerytalna w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych, osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., zgodnie z art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53) emerytura przysługuje po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego każdej osobie, która podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym – niezależnie od długości stażu ubezpieczeniowego. Ponieważ przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości nie uwzględnia się okresu ubezpieczenia z tytułu działalności rolniczej, osoba urodzona po 1948 r. oprócz emerytury powszechnej może mieć również przyznaną i wypłacaną emeryturę z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników – o ile posiada okres ubezpieczenia rolniczego wymagany do jej przyznania.

Powyższe oznacza, że osoby ubezpieczone, urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., które w okresie aktywności zawodowej podlegały zarówno ubezpieczeniu społecznemu rolników, jak i powszechnemu systemowi emerytalnemu, mają prawo pobierania jednocześnie świadczeń z obu systemów. Po osiągnięciu wieku emerytalnego osoby te mogą nabyć prawo do emerytury rolniczej, jeżeli podlegały ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników przez okres co najmniej 25 lat, jak również prawo do emerytury powszechnej. Każda z instytucji ubezpieczeniowych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) przyznane świadczenie emerytalne będzie wypłacać niezależnie. Wysokość tej emerytury uzależniona jest natomiast wyłącznie od wysokości opłaconych składek ubezpieczeniowych w okresie aktywności zawodowej oraz od długości dalszego trwania życia dla osób w wieku przejścia na emeryturę, a staż ubezpieczeniowy ma jedynie znaczenie przy podwyższaniu świadczenia do wysokości najniższej emerytury, jeżeli zgromadzone składki nie gwarantują tej kwoty.

W związku z powyższym, osoba posiadająca okresy ubezpieczenia zarówno w rolnym, jak i powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych, tzw. „dwuzawodowiec”, urodzona po dniu 31 grudnia 1948 r., za okresy podlegania ubezpieczeniu w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych, bez względu na ich długość, otrzyma po osiągnięciu wieku emerytalnego świadczenie emerytalne z ZUS w wysokości odpowiadającej opłaconym składkom w tamtym systemie.

Z kolei emerytura rolnicza w stosunku do osób urodzonych po tej dacie jest ustalana wyłącznie za okresy ubezpieczenia i opłacania składek w systemie rolnym. Dlatego prawo do emerytury rolniczej, w stosunku do tych osób przysługuje po osiągnięciu wieku emerytalnego i uzależnione jest od posiadania co najmniej 25 lat ubezpieczenia rolnego. Natomiast osoby, które nie nabyły prawa do emerytury rolniczej, z uwagi na zbyt krótki okres posiadanego ubezpieczenia rolniczego (tzn. poniżej 25 lat), za okres opłacania składek do KRUS mogą ubiegać się wyłącznie o zwiększenie emerytury z systemu powszechnego o tzw. część rolną. Wysokość tego zwiększenia ustala ZUS w oparciu o określone w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników zasady ustalania wysokości części składkowej emerytury rolniczej (po 1% emerytury podstawowej za każdy rok opłacania składek rolniczych).

Z danych statystycznych przekazanych przez Prezesa KRUS wynika, że wg stanu na styczeń 2020 r. ZUS wypłacił ok. 177 tys. emerytur przyznanych osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. ze zwiększeniem z tytułu opłacania składek na rolnicze ubezpieczenie emerytalno-rentowe.

Prawo do świadczenia emerytalnego dla osób, które z uwagi na różne uwarunkowania w okresie aktywności zawodowej posiadają stosunkowo niewielki staż ubezpieczeniowy jest zatem, w myśl powyższych zasad, zabezpieczone. Jeżeli dotyczy to rolników „dwuzawodowców” mają oni zagwarantowane prawo do jednej emerytury – emerytury z ZUS z uwzględnieniem okresu opłacania składek do KRUS, które zwiększają emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W tym przypadku rolnika „dwuzawodowca” nie obowiązuje warunek zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej poprzez przekazanie gospodarstwa rolnego, aby świadczenie emerytalne mogło być wypłacane w całości. Rozwiązanie to nadal obowiązuje w przypadku emerytury rolniczej. W ten sposób uprawniony do emerytury z ZUS (z częścią rolną) sam może zdecydować, w jaki sposób wykorzysta potencjał posiadanego nadal gospodarstwa rolnego w celu uzupełnienia dochodu ze świadczenia emerytalnego. Zgromadzony w okresie aktywności zawodowej majątek to także jeden z elementów zabezpieczenia na starość.

Dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., zgodnie z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2020 r., poz. 174), w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego, wypłaca się jedno wybrane przez uprawnionego świadczenie. Kwestia zaś zaliczenia okresu podlegania ubezpieczeniu w KRUS do emerytury z ZUS, została uregulowana w art. 56 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, z późn. zm.). W przepisie tym określone zostały warunki dotyczące nabywania prawa do emerytury pracowniczej z uwzględnieniem okresów podlegania i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Zgodnie z tym przepisem, wysokość emerytury pracowniczej ulega proporcjonalnemu zwiększeniu za okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli ten okres został wykorzystany do emerytury, tzn. jeżeli dana osoba nie mogła się wylegitymować wystarczająco długim stażem ubezpieczeniowym w systemie powszechnym. W przypadku, gdy nie zachodzi konieczność uzupełnienia okresów składkowych i nieskładkowych pracowniczych, okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, emerytura pracownicza ulega zwiększeniu na wniosek zainteresowanego za okres opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w wysokości odpowiadającej części składkowej. Celem tego przepisu jest zrekomensowanie okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w przypadku, gdy przyznana została emerytura pracownicza z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu w systemie

powszechnym. Wyjątek od tej zasady stanowi ust. 5 powoływanego art. 56, zgodnie z którym zwiększenie, za okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. W takim bowiem przypadku nie istnieją przesłanki, aby zwiększać świadczenie z ubezpieczenia powszechnego, o część odpowiadającą opłaconym składkom na ubezpieczenie społeczne rolników, gdyż składki te zostały „skonsumowane” przez ustalenie świadczenia emerytalnego z ubezpieczenia społecznego rolników. Kwestia ta została zbadana przez Trybunał Konstytucyjny, który uznał, że powyższa regulacja nie narusza przepisów Konstytucji RP (wyrok TK z dnia 5 października 2010 r., K 16/08, OTK-A 2010, nr 8, poz. 72).

Z danych przekazanych przez Prezesa KRUS wynika, że wg stanu na 31 grudnia 2019 r., KRUS wypłacał 95 549 emerytur rolniczych, przyznanych osobom urodzonym przed 1 stycznia 1949 r., które naliczone zostały z uwzględnieniem okresów podlegania ubezpieczeniu w systemie powszechnym, a ZUS w IV kwartale 2019 r. wypłacał średniomiesięcznie 514 632 emerytury pracownicze, do których wysokości uwzględniono okresy ubezpieczenia rolniczego.

Analiza obowiązujących przepisów prawnych w zakresie uprawnień emerytalnych, prowadzi do wniosku, że prawa do świadczeń emerytalnych dla osób urodzonych zarówno przed 1 stycznia 1949 r., jak i tych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., są zabezpieczone.

Dokonując natomiast oceny kwestii zróżnicowania sytuacji prawnej osób objętych dyspozycją przepisu art. 33 ust. 2 i art. 33 ust. 2a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2020 r., poz. 174) należy podkreślić, że zniesiona została możliwość uwzględnienia przy ustalaniu emerytury rolniczej okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Oznacza to, że sytuacja wspomnianych kategorii osób nie jest tożsama. Nie można zaś domagać się tych samych zasad wypłaty emerytury dla osób różnych kategorii. Wyłączenie w stosunku do uprawnionych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. zasady wyboru jednego tylko świadczenia (art. 33 ust. 2 ustawy) równoważone jest zniesieniem możliwości uwzględnienia przy ustalaniu emerytury rolniczej okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze. W związku z tym, jeśli nie da się wyróżnić wspólnej cechy istotnej między podmiotami, nie można stwierdzić naruszenia zasady równości wynikającej z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP (teza pochodzi z portalu www.orzeczenia.ms.gov.pl).

Mając powyższe na uwadze, informuję, iż obecnie nie przewiduje się podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do zmiany zasad obowiązujących w zakresie uprawnień do

rolniczych świadczeń emerytalnych, co nie oznacza, że kwestia poprawy sytuacji dochodowej, czy bytowej osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe nie jest w przedmiocie zainteresowania MRiRW. W ramach bowiem toczących się obecnie intensywnych prac nad przyszłą perspektywą finansową, projektowane są działania zmierzające do poprawy sytuacji materialno-bytowej osób/mieszkańców obszarów wiejskich, w tym w szczególności osób starszych.

Również w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są prowadzone prace zmierzające do zmiany warunków pobierania świadczeń emerytalnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zbiegu ze świadczeniami emerytalno-rentowymi przyznawanymi na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz zasad ustalania wysokości tych świadczeń.

Nadto należy zważyć, iż w celu poprawy sytuacji dochodowej osób pobierających świadczenia emerytalne i rentowe w 2019 r. emeryci i renciści, zgodnie z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o jednorazowym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów w 2019 r. (Dz. U. poz. 743), otrzymali jednorazowe świadczenie pieniężne w kwocie 1100 zł brutto. Wyplacono je każdemu emerytowi i renciście, ponieważ nie miało ono charakteru świadczeń socjalnych z pomocy społecznej, które są uzależnione od wysokości kwoty przychodu przypadającej na osobę w rodzinie. Świadczenie to, nazywane potocznie „trzynastą emeryturą” lub „emeryturą plus”, stanowiło wsparcie finansowe szczególnie znaczące dla osób pobierających niskie świadczenia emerytalno-rentowe. Od 2020 r. będzie kontynuowana wypłata 13 emerytury, natomiast w 2021 r. planuje się także wypłatę 14 emerytury. Sama zaś podwyżka świadczeń emerytalnych i rentowych możliwa jest w wyniku corocznej waloryzacji. W 2020 r. waloryzacja polega na podwyższeniu najniższych świadczeń odpowiednio do 1200 zł – w przypadku najniższej emerytury, renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, renty rodzinnej i renty socjalnej, 900 zł - w przypadku najniższej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy oraz zastosowaniu ustawowego wskaźnika waloryzacji, przy zapewnieniu minimalnej gwarantowanej podwyżki świadczenia na poziomie 70 zł. W 2020 r. wskaźnik waloryzacji wynosi 103,56%. Tym samym świadczenia emerytalno-rentowe zostały podwyższone w wyniku waloryzacji przeprowadzonej w marcu 2020 r. o 3,56 %, nie mniej jednak niż o 70 zł.

Jan Krzysztof Ardanowski

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi